

På forstærkerjagt

Vi besøger Morten, der har svært at finde den helt ideelle forstærker til sine fremragende højttalere

Af Jan Nielsen

Hvis nu man har "den perfekte højttaler", men bare ikke kan finde en forstærker der passer... Tja, hvad gør man så? Denne problemstilling blev jeg involveret i hos vores vært Morten, der er bosat på Sjælland.

Det skal siges, at det var helt frivilligt at jeg lod mig udsætte for dette dilemma, for selve oplægget og aftenens program var så absolut spændende, idet det drejede sig om en dyst mellem to topforstærkere. Her skulle highend effektforstærkere i den dyre ende vise hvad de duede til.

For ikke at jage eventuelle potentielle besøgsmedlemmer langt væk, skal det på det kraftigste understreges, at det ikke er prisen på udstyret der er afgørende for hvem vi besøger. Næh, det vi går efter, er meninger og et interessant input, som i sidste ende gerne skulle give "hjemme hos" artikler, som det giver udbytte at læse.

I kælderens gemmer der sig en godt pakket hjemmebiograf. Bemærk at der også her kan afspilles LP'er.

Her sidder de så og nyder musikken. Fra venstre Gert, Flemming og til højre vores vært Morten.

Hifi og sport

Tilbage til Morten, som må siges at tilhøre de seriøse, der virkelig investerer tid og penge i sit anlæg. Herudover dyrker han badminton på eliteplan og har virket som divisionstræner i mange år. Han har en 2. plads ved VM i badminton (oldboys), hvor han i finalen blev slået af Steen Fladberg (tidligere verdensmester). Man fornemmer tydeligt en del ærgrelse i stemmen, når Morten fortæller om det. Jeg synes denne konkurrencementalitet skal med, for når det gælder hifi, har Morten lidt af den samme indstilling. Han vil "vinde" og nå frem til en optimal løsning. En løsning, hvor alle komponenter indgår i en perfekt synergi, så det spiller, sådan som han gerne vil have det til at spille. Det sidste er ret vigtigt, for vi har ikke alle de samme præferencer.

Der har været meget udstyr inde over, men dog mest Madrigal produkter. Blandt de tidligere højttalere har f.eks. været Audiostatic og Quad ESL 63 elektrostatater samt Magneplanar. Morten indrømmer at der er fordele ved disse store "bånd" som

han konsekvent kalder dem, men i sidste ende foretrækker han en god dynamisk højttaler. Sammen med vennerne Flemming og Claus har han en lille klub. Begge vennerne har Martin Logan elektrostatater, som ikke helt falder i Mortens smag. Der er således frit spil for at drille hinanden lidt med deres forskellige opfattelse af den optimale lyd.

En kræsen italiener

Mortens højttalere er fra Italien. Sonus Faber Extrema står der på den flotte front. De vejer hver ca. 40 kg og hertil skal lægges de blydæmpede sokler, hver på mere end 60 kg. Faktisk er Morten så glad for sine højttalere, at han er ved at starte en Sonus Faber klub i Danmark. Der foregår en livlig korrespondance på nettet, hvor tilhængere i hele Danmark snakker sammen, og inden længe også vil mødes over deres fælles favorit højttalere. Hvis du er en glad Sonus Faber ejer kan du sende Morten en mail og komme med i klubben: morten_c@stofanet.dk

Sonus Faber Extrema ser man sjældent i lille Danmark. Der er tale om en 2-vejs

konstruktion med oval slavebas på bagsiden. Forsiden rummer en bas/mellemtone fra Skaaning og en Esotar T330 diskant fra Dynaudio.

Det såkaldte sine-cap delefilter er usædvanligt. Der anvendes ikke en kondensator i serie med diskanten, som man normalt set det. I stedet har man en 20 ohms modstand efterfulgt af en spole i parallel over enheden. Det kræver en solid og effektiv diskant, men den fine Esotar lever helt op til disse krav.

Slavebassen på bagsiden har faktisk en svingspole. Via en lille omskifter kan man vælge den elektriske dæmpning af slaven og hermed forskellig grad af bastilskud ved de laveste frekvenser.

Kabinetterne er overordentligt solide og de blydæmpede sokler hører til blandt noget af det mest voldsomme jeg har oplevet. Samtidig må jeg så efter denne aften nok også konkludere, at højttalerne hører til blandt de mest kræsne hvad angår forstærkere.

Duellen

Denne aften var vennen Flemming også til stede. Desuden var der Gert fra High End Sound og Hans-Henrik fra Dynamax. Begge de herrer havde medbragt en gevaldig masse udstyr, for nu skulle den "perfekte" forstærker til Mortens højttalere findes. Den ene af de to bejlere til gulvpladsen i Mortens dedikerede lytterum var Accuphase A-60. Vel at mærke to af dem, så de kunne brokobles. Den anden var LAMM M 2.2 - store sorte rør/MOS-FET hybrider på hver 220 W. Begge forstærkere har været testet her i bladet hhv. nr. 8/2004 og nr. 2/2004.

Man kan med rette sige, at det var en giganternes kamp. Såvel Gert som Hans-Henrik havde medbragt en masse yderligere udstyr og musik samt tilstrækkeligt med Analysis Plus netkabler, til at det hele kunne opkobles under ens betingelser.

Her må det så være på sin plads at afsløre, hvad Morten anvender til dagligt. Hvis vi kører baglæns i kæden så trækkes de to Sonus Faber Extrema via MIT MH-750 Shotgun Bi-wire kabler af en Proceed HPA 2 dobbelt mono forstærker. Denne er så igen forbundet via MIT MI 330 Shotgun M-output til en Mark Levinson 380S forforstærker.

Signalkilderne er en Proceed kombination bestående af CDD drevet og DAP konverteren igen med MI 330 shotgun - dog her model H output. Digitalkablet mellem DAC og drev er et MIT proline digital. På

CD pladerne afspilles på denne to-delte Proceed med værk og processor. Hele moleviteten er godt afkoblet med både Audio Magic hylden og ekstra SD-fodder.

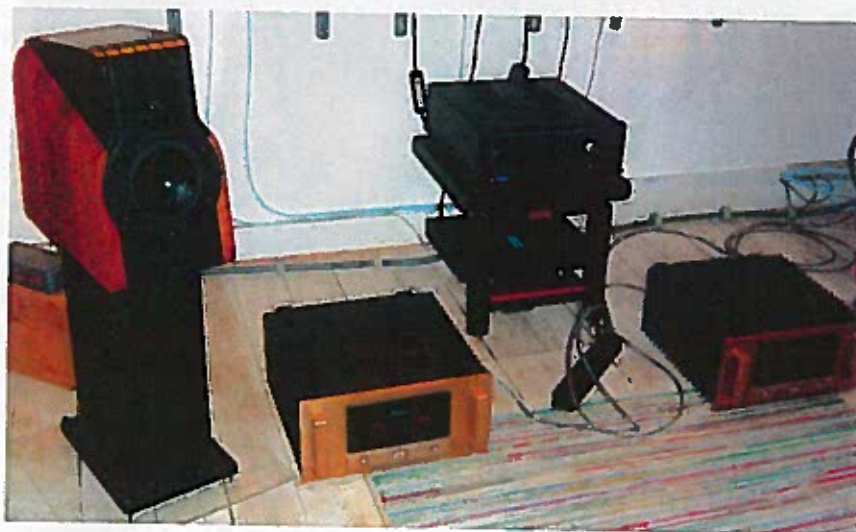
Øverst på hylden de gode gamle rørradioer fra B&O. Ifølge Morten virker det 100%.

analogsidens finder vi en SOTA Deluxe Sapphire med Mørch DP6 (håndlavet nr. 44 - med håndskrift). Pick-up'en er den meget sjældent sete Mark Levinson MLC-1. Der er bygget mindre end 100 eksemplarer, og selv om den kan dateres tilbage fra 80'erne, kan den sagtens være med. MC/RIAA for-

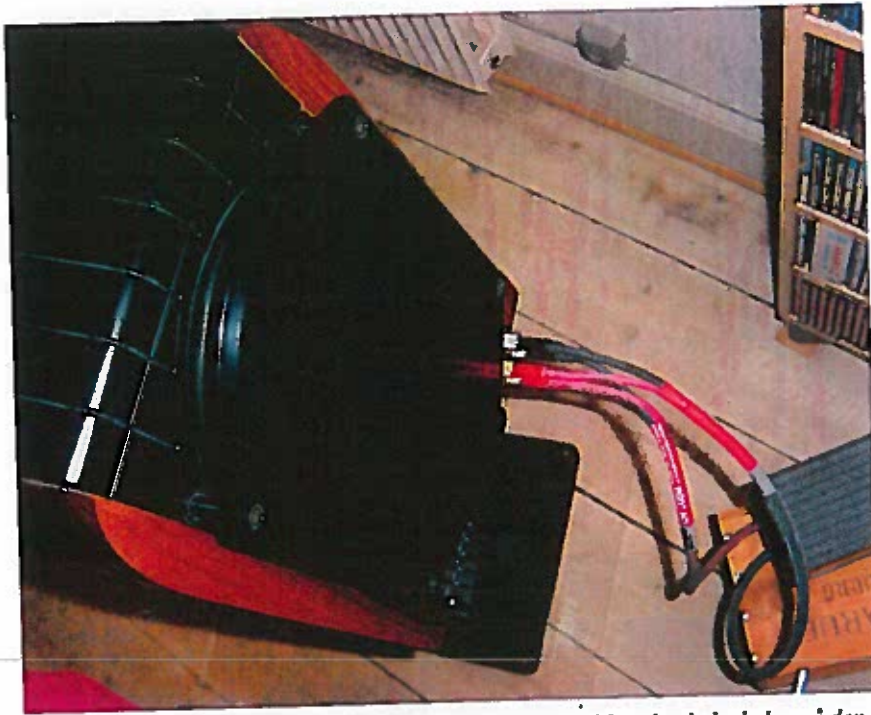
stærkningen sker via en Clearaudio Balanced. Herudover er den også en balanceret Thorens Restek Scalar tuner, som vi dog ikke fik hørt denne aften.

Musiksamler

Morten er samler og musikelsker - ingen

En opsætning med to stk. Accuphase M60 ser nu meget imponerende ud.

På bagsiden ser vi den ovale slavebas dækket af en plade. I bunden kølepladen på den 20 ohms modstand der anvendes i sine-cap filteret. De tunge bokse på MIT-kablet har her fået sin egen "stander" i form af en solid trækasse.

tvivl om det. Ikke alene har han masser af CD-plader, men også en gevaldig stor vinylsamling. Meget af dette er opkøbte samlinger fra venner og bekendte. De mange vinylplader i lytterummet medvirker også til en dæmpning af refleksioner. Faktisk måtte egentlige dæmpeplader fjernes igen, da det

blev for meget af det gode. I modsætning til andre, der gerne sælger deres brugte udstyr, så virker det som om Morten beholder det. I kælderen har han en lille hjemmebiograf med projektor, DVD-afspiller og alle muligheder for surround-afkodning. Biografen anvendes dog primært af hans to børn og

Morten havde flere gange fat i kablerne, når der skulle skiftes rundt. Her er det kablerne ned til effektforstærkerne der igen skal skiftes.

vennerne til at se DVD film og TV. I biograflokalet er der også en pæn samling af gamle pladespillere og båndoptagere. Man bliver helt nostalgisk, især når man får øje på den gamle Philips CD-100 i et hjørne sammen med kassettebåndoptagere fra Tandberg og Sony. Philips'en virker dog ikke mere, laseren har for længst udsendt sine sidste stråler.

Tilbage i det rigtige lytterum er der også lidt klenodier. Øverst på en hyld skimter man en gammel Tandberg stereo spolebåndoptager med rør og nogle gode gamle rørradioer. Øverst på hylden et klenodie i form af en Bang & Olufsen årgang 1938. Denne deltog på et tidspunkt i en konkurrence om Danmarks ældste virkende B&O, men blev slået på målstregen af en årgang 1936.

Effekt, strøm eller noget helt tredje?

Inden vi gik over til de nye effekttrin lyttede vi kort via Mortens normale opsætning med Proceed forstærkeren koblet via Mark Levinson 380S kontrolforstærkeren. Der leveres et pænt stort lyttevindue, men der holdes også lidt igen i bunden. Justeringen på bagsiden af højttalerne er sat til "mindre bas". Vennerne driller ofte Morten med at han ikke kan lide bas. Han giver mig til dels ret. "Der er ofte en masse problemer forbundet med en voldsom bas. Både hvad angår rummet og højttalerne", siger han.

Dynamikken via Mortens system er nok lidt i det forsigtige hjørne, men til gengæld er der et stort og åbent lyttevindue. Mit umiddelbare indtryk er et stort, dybt og behageligt lydbillede uden alt for mange knaster og ting der kan distrahere. Morten indrømmer blankt, at for ham er det vigtigt at det er rart at høre musik.

Herefter kom så turen til aftenens to emner. Første prøveopsætning var med en enkelt Accuphase A60. Her var det balancerede signalkabel til forstærkeren udskiftet med et Jorma Design No. 1, da de før anvendte MIT ikke var lange nok. Da A60'eren vender faserne via den balancerede indgang huskede vi også at vende denne på ML 380S forforstærkeren. Vi var nu alle meget spændte på, hvad der ventede. Faktisk har Morten haft A60'eren på besøg før, men der manglede et eller andet i denne kombination. Kald det musikalitet eller afslappethed, der var noget som ikke virkede sammen med det øvrige udstyr. Vel måtte jeg sande, at der var mere top og at lyden

var en gik i retning af det mere præsentable og up-front. Dette kan så tolkes som flere detaljer eller som en mere pågående lyd, hvor det hele kommer tættere på, uden at det dog reelt går ud over dybden i lydbilledet. Det primære i denne sammenhæng er, at Morten ikke helt kan forlige sig med hvad der sker og det er jo ham der skal lytte til det.

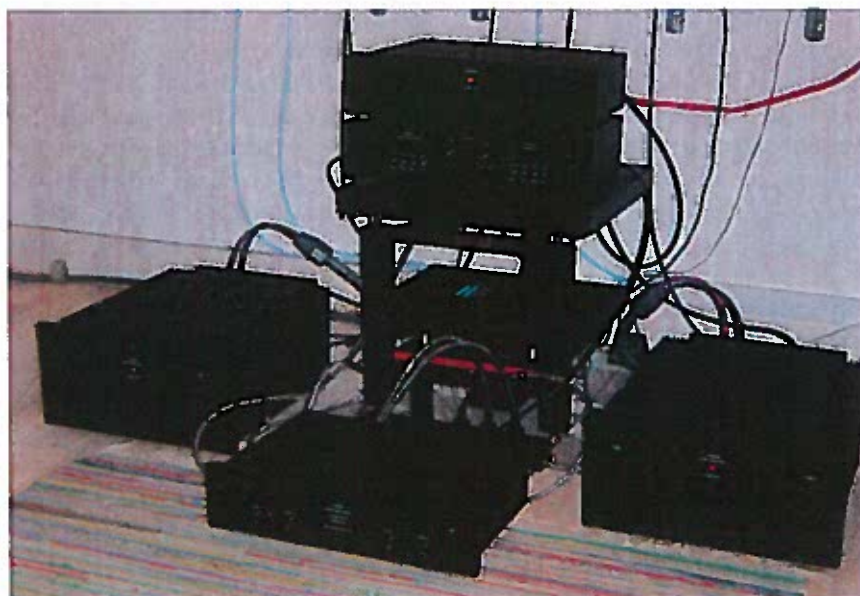
Herefter kom vi så til det spændende øjeblik. To stk. A60 blev brøkkoblet og vi prøvede igen. Her skal det med det samme siges, at vi rent effektmæssigt på ingen måde havde presset den enlige forstærker. Heller ikke de nu fire gange så kraftige monotriner kom meget over de 100 W i spidserne. Alligevel var der en klar forskel. Ikke så meget i selve klangfilosofien, men lydbilledet blev både bredere og mere tredimensionelt. Samtidig var der også en større præcision og punktformighed. Sangstemmer og instrumenter stod mere præcist aftegnet og med masser af luft omkring sig. Lige godt pokkers skulle man mene. Skal der virkelig to stk. af disse monsterforstærkere til, før det spiller med Sonus Faber Extrema?

Set i forhold til Proceed forstærkeren, mente Morten også, at Jorma kablet gjorde en forskel og her er han nok inde på noget rigtigt. Han hælder til den filosofi at alle kabler skal være af samme type, hvilket nok kan diskuteres. Således har Morten først for nyligt skiftet sine netkabler og valgte konsekvent Supra LoRad hele vejen rundt. Til Mortens store forundring var det en absolut hørbar forbedring, selv om han før havde gode netkabler fra Madrigal. Der skal eksperimenteres mere med netkabler, og nu da Dynamax medbragte hele otte sæt Analysis Plus Power Oval skal de afprøves over de næste par dage.

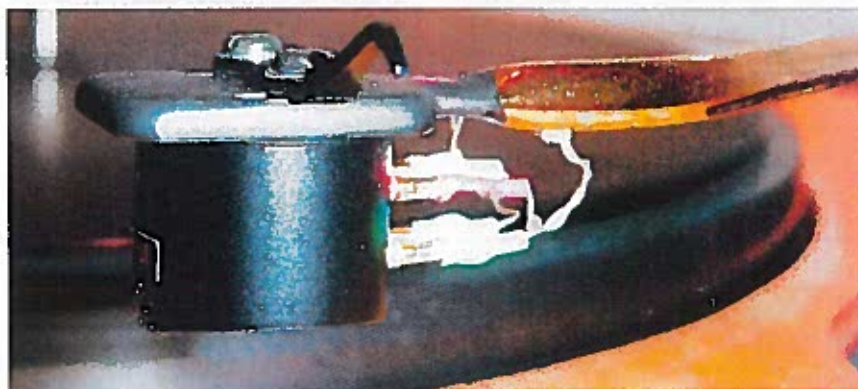
Music at midnight

Der blev lyttet til meget musik via de to A60. Vi prøvede også kort at indkoble en sprit ny DP-67 CD-afspiller fra Accuphase. Desværre var den så ny, at den ikke var tilspillet. Lyden virkede lidt klemt og selv om man afgjort kunne høre de kvaliteter der var, manglede der noget sammenhæng og den umiddelbarhed der skal til, før den rigtigt lukker op for godteposen. Alle tilstedeværende havde før hørt hvordan denne maskine kan spille, så der var ingen tvivl om, hvad grunden var. Herefter skiftede vi retur til Mortens Proceed kombination.

Omkring midnatstid blev vi enige om hver at vælge et stykke musik som så skul-

Hele den meget varme LAMM opsætning med de to monotriner samt to-delte linieforstærker og RIAA/MC trin.

Denne pick-up fra Mark Levinson ser man ikke mange af. Den spiller aldeles fremragende.

le spilles igen efter omkoblingen. Herefter kom LAMM'erne ind i stedet for og vi huskede selvfølgelig at vende fasen igen. Forstærkerne havde stået i stuen ved siden af og var varmet op i flere timer, så efterhånden var der godt varmt i hele huset.

Med de store amerikanere (bygget af en russer) spændt for Extrema'erne var der et meget anderledes lydbillede. Mere varmt og rundt med større afstand til musikkerne, men også et bredere sceneri. Samtidig virkede det også som der var noget mindre direkte lyd og detaljerne i stemmer og i de øvre oktaver var naturligt noget nedtonede. Vi snakkede en del frem og tilbage og blev enige om, at der var tale om to forskellige lydfilosofier. Hvad man så foretrækker, er afgjort et smagsspørgsmål. Igen kom vi ind på snakken om synergieffekter og næppe var det nævnt, før Gert hentede resten af

LAMM set-up'eren. Nu kom også L2 Ref. kontrolforstærkeren og LP2 MC/RIAA'en ind i signalvejen. Gerts hjemmelavede sølvkabler blev koblet ind mellem apparaterne, men på højttalersiden var det stadig MIT.

Nu skete der afgjort noget og lyden ændrede sig så absolut til det mere nærværende og musikalske, med en langt større integration og sammenhæng. LAMM sættet skabte en nærmest organisk gengivelse, der krøb ind på os alle med en forførisk kraft. Det her var godt! Ingen tvivl om at det hele passede sammen og Morten var heller ikke i tvivl om, at dette spillede rigtigt godt med hans Extrema højttalere. På den anden side, så kunne man også tænke sig at A60'erne ville have nydt godt af f.eks. en C2800 forforstærker, så ud fra disse præmisser var det svært at lave en reel sammenligning.

God gammel vinyl

Med LAMM LP2 koblet ind skulle vi selvfølgelig høre vinyl. Faktisk nåede vi slet ikke at høre SOTA pladespilleren med Clear Audio forstærkeren, men Morten var helt sikker på, at den på ingen måde kunne hamle op med den næsten fem gange så dyre LAMM.

Det var nu ude på de små timer og der blev rigtigt lyttet og nydt musik fra de sorte skiver. Selv om Mortens Proceed CD tidligere havde vist, at den så absolut ikke er dårlig, så var det her bare så meget mere naturligt og afslappet med en top, der bare rummede langt flere detaljer. Både bredden og dybden i lydbilledet var også bedre. Pludselig var alt om effektforstærkere, kabler og elektronik glemt. I stedet blev der fundet mange gode plader frem fra gemmerne. Jeg havde f.eks. medbragt Jennifer Warnes/The Well og live-optagelsen med The Weavers/Reunion at the Carnegie Hall 1963 på LP. Det var så afgjort en fornøjelse at lytte til musikken denne aften.

Det svære valg

Jeg tror ikke Morten fandt sin nye forstærker, men vi havde det så absolut meget hyg-

geligt. Besøget hos Morten var meget lærerigt, for det viste i hvor høj grad komponenter kan påvirke hinanden og hvordan ellers rigtigt gode ting i den forkerte sammenhæng kan virke mindre optimalt. For lige som at sætte prikken over i'et havde Morten sat den lille Sonus Faber Musica forstærker på morgenen efter (eller måske var det snarere formiddag, før vi vågnede). Her fik jeg så lejlighed til at lytte lidt igen, inden turen gik hjem til København. Forstærkeren havde afgjort ikke den pondus og kraft i bunden som de væsentligt større forstærkere aftenen før, men den leverer et stort og meget behageligt lydbillede. Lige præcis det Morten går efter. Hvordan man så finder en forstærker som besidder alle kvalitetene på én gang er nok ikke nemt.

Herfra skal der takkes mange gange for en hyggelig, men også meget usædvanlig aften. Jeg ønsker Morten alt mulig held med at finde den rette forstærker, samt ikke mindst med at samle nogle medlemmer til den nye Sonus Faber klub.

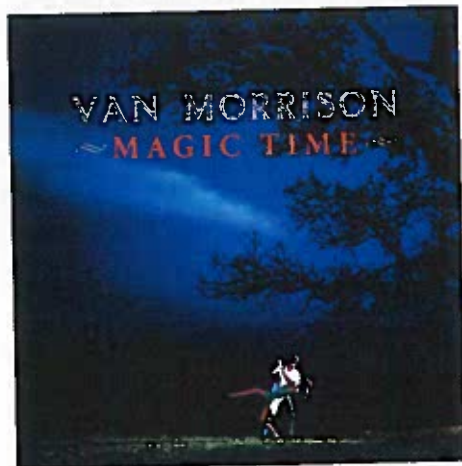
Hermed var det dog ikke helt slut, for et par dage efter fik jeg en mail fra Morten. Nu sad der Analysis Plus netkabler på over det hele og tæppet foran højttalerne var ble-

vet udskiftet med et "silke-kashmir" som dæmpede mindre. Alt i alt havde dette medvirket til flere detaljer og "hurtighed"-aspekter som var søgt i jagten på nye forstærkere, men som nu til dels var fundet via andre ændringer. Morten sluttede mailen "en dejlig hobby, der til stadighed kan arbejdes med". Ja hvad kan jeg sige andet end, at Morten har helt ret. Vi er mange som synes dette er alle tiders hobby, og vi bliver aldrig trætte af at eksperimentere. ■

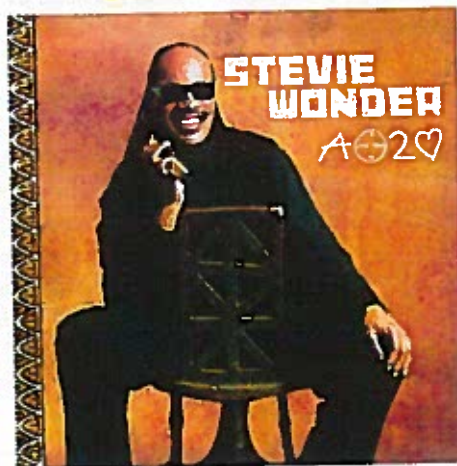

Dagen efter duellen fik jeg kort lov til at høre denne skønhed. Sonus Faber Musica må afgjort være af hunkøn så smuk som den er.

"If it ain't broken why fix it"

Nyt album fra Van "The Man" Morrison - "Magic Time" Markerer Van's 40 års jubilæum og hans første hits med bandet THEM. 12 solide tracks, 10 nye + 2 fortolkninger af de gamle jazz standards "This Love Of Mine" og "Lonely & Blue". Nyt imponerende album fra en af musikens mest innovative og evigt nyskabende kræfter.

10 år har det taget Stevie Wonder at perfektionere det helt nye og ventede album "A Time To Love". Albummet vil bringe smil frem på læberne af fans fra de tidlige "Songs In The Key Of Life"-dage og er selvfølgelig fyldt med fantastiske melodier, stemningsfulde kompositioner og "that special something", som gør Stevie til den unikke og tidløse kunstner, han er!